

**Examenbespreking havo maatschappijwetenschappen tweede tijdvak
Donderdag 23 juni 2022**

Het correctievoorschrift van het CvTE is bindend. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. De NVLM wil benadrukken dat het belangrijk is om hierin gezamenlijk dezelfde lijn te volgen. Dit verslag is slechts een weergave van de bespreking van het examen en discussie die over de vragen is gevoerd. Daar waar de vergadering daartoe besluit, kunnen we het CvTE verzoeken een aanvulling op het correctiemodel te overwegen.

Aanwezig: 14 docenten.

De voorzitter heet iedereen welkom. Hij vestigt de aandacht nog even op de bijeenkomst van 30 juni op initiatief van de NVLM. Begin juli heeft de NVLM een bijeenkomst met CvTE en Cito om terug te kijken op de examens.

Algemene opmerkingen:

- Een stuk minder tekst dan 1e tijdvak
- Sommige onderwerpen /bronnen wat oud
- Soms 1 punt, soms 2 punten terwijl je even veel moet doen. Dus: inconsistentie bij puntentelling. Dit komt bij meerdere vragen voor. Het is onduidelijk waarom dit niet consistent gebeurt. Waarom vraag 1, 11, 13 en 23 één punt terwijl leerlingen twee dingen moeten doen? En bij vraag 2, 3, 4 twee punten bijvoorbeeld?

Opmerkingen per vraag:

Vraag 1

Geen opmerkingen

Vraag 2

Geen opmerkingen

Vraag 3

In het correctievoorschrift wordt gezegd: complex van waarden en regels met informatie uit tekst 1 1 punt en toepassing van standaard gedragspatronen met informatie uit tekst 1 ook 1 punt. Is het niet goed mogelijk om gedragspatronen en gedragsregulering als twee aparte bolletjes te nemen (dus twee punten toe te kennen)? Het *een juist antwoord bevat* geeft hier nu geen ruimte voor.

- Verzoek aan het CvTE

Verzoek om 1 punt toe te kennen bij het tweede bullit aan leerlingen die ‘het reguleren van gedrag’ als element van het kernconcept noemen met een goede toepassing.

Vraag 4

Geen opmerkingen

Vraag 5

- Het veranderingsaspect in de vraag (de apps kunnen invloed hebben op) komt in het antwoordmodel eigenlijk niet naar voren. Eigenlijk moeten de leerlingen alleen de streepjes afgaan, het antwoordmodel is dus feitelijk geen volledig antwoord op de vraag. In dit geval in het voordeel van de leerlingen.
- Vreemd dat van leerlingen gevraagd wordt objectieve veiligheid toe te passen. Het zou niet vreemd zijn als leerlingen dat niet doen. De vraag zou eenvoudiger kunnen:

Leg uit dat er sprake is van subjectieve en objectieve onveiligheid en geef van beide een voorbeeld uit de tekst.

- Inconsequent correctievoorschrift: leerlingen moeten in hun antwoord 4 dingen verwerken. In het correctievoorschrift tellen toepassing en informatie voor maar 1 punt. In de vraag staat dat ze een omschrijving van subjectieve en objectieve veiligheid moeten geven, in het *een juist antwoord bevat* ontbreekt het geven van een omschrijving als eis en in het voorbeeld wordt de omschrijving weer wel gegeven.

Vraag 6

Geen opmerkingen

Vraag 7

Zou hier betrouwbaarheid niet ook kunnen? Betrouwbaarheid staat in de syllabus als “de mate waarin een meting onafhankelijk van toeval en vrij van willekeurige meetfouten is” (Syllabus, p. 7). Uit tekst 2: ‘Naderhand zijn er meer onderzoeken gedaan waaruit dat grote effect op de veiligheid niet bleek’ dus het geval in Tilburg was toeval. (47-50)

- Verzoek aan het CvTE

Verzoek om betrouwbaarheid toe te voegen aan het cv met uit test 2: ‘Naderhand zijn er meer onderzoeken gedaan waaruit dat grote effect op de veiligheid niet bleek’ dus het geval in Tilburg was toeval. (47-50)’

Vraag 8

- Bij bullet 2 moeten leerlingen volgens het antwoordmodel de relatie tussen gezondheid en roken leggen. Niets in de vraag/bron wijst hierop, dit *komt out of the blue*. Uit de figuur is niet af te leiden dat het antwoord gezocht moet worden in gezondheid. Daardoor missen leerlingen zowel het tweede als het derde punt bij deze vraag. Er staat hier geen beredeneer maar leg uit, dus leerlingen mogen (als we de reactie van CvTE op het 1^e tijdvak als norm nemen) geen informatie zelf toevoegen. En toch wordt dat hier door het antwoordmodel geëist. Aanvullende opmerking: het kan in het antwoord bij schaarse goederen ook gaan over minder geld. Want mensen die roken hebben minder geld. Ook ruimte bieden voor andere mogelijkheden dan gezondheid als schaars goed.

Er zijn grote bezwaren tegen de vraagstelling en de consistentie. Dus in principe moet dat zo worden opgelost dat geen enkele leerling benadeeld wordt. Als dat niet kan (bijvoorbeeld door alle punten aan alle leerlingen toe te kennen), dan zouden ook andere opties dan gezondheidszorg als voorbeelden van ‘schaarse zaken’ moeten worden goedgekeurd.

- Verzoek aan het CvTE

Verzoek om kritisch naar de vraag en cv te kijken:

- a) **Gezondheid is niet terug te zien in de tabel / het figuur.**
- b) **Op het moment dat leerlingen in tegenstelling tot de ruimte die de vraagstelling biedt, mogen beredeneren, dan zijn veel meer interpretaties / redeneringen mogelijk.**

Vraag 9

Geen opmerkingen

Vraag 10

Geen opmerkingen

Vraag 11

Overdragen alleen is voldoende, je hoeft niet ook nog verwerven te noemen. Volgens sommigen kan het andersom ook: wel verwerven, niet overdragen. Hier is binnen de vergadering weinig draagvlak voor, omdat de vraag gaat over de beïnvloeding door ouders. Als leerlingen alleen opvoeden noemen is dat onvoldoende.

Vraag 12

Wat een vreemde formulering van de vraag. *Gebruik in je uitleg een functie van socialisatie* is een rare toevoeging aan de vraag. Het wekt de verwarring bij leerlingen in de hand.

Vraag 13

Individuele vrijheid als uitgangspunt van het liberalisme is volgens de aanwezigen op vakinhoudelijke gronden (artikel 3.3) te verdedigen.

Vraag 14

14 A Is het voldoende als leerlingen maar één kant van het conflict noemen. Bijvoorbeeld: alleen de Catalanen willen onafhankelijkheid. Nee, de andere actor moet ook benoemd worden. Maar wellicht is er dan bij de tweede actor geen tekstelement nodig, als maar wordt omschreven dat die tweede actor iets anders wil.

14 B

Ze moeten blijkbaar alleen politiek uitleggen, want bij A is conflict al gevraagd. Sommige aanwezigen vinden dat leerlingen dit niet kunnen, omdat er geen duidelijke omschrijving van politiek conflict in de syllabus staat. Anderen vinden dat het er wel instaat. Het past wel binnen het *Een juist antwoord bevat* om het anders uit te leggen dan nu in het *voorbeeld van een juist antwoord* gebeurt, maar het *Een juist antwoord bevat* geeft onvoldoende duidelijkheid wat we eigenlijk bedoelen met politiek conflict. Er is ook geen eenduidige uitleg van wat politiek is in de syllabus.

- Verzoek aan het CvTE

Verzoek om politiek conflict te concretiseren in de syllabus en de vragen anders niet te stellen.

- Verzoek aan het CvTE

Verzoek om meer mogelijkheden te noemen in het *Een juist antwoord bevat* zodat dit meer handvaten geeft voor het consistent nakijken voor docenten.

Vraag 15

Geen opmerkingen

Vraag 16

Door openbaar bestuur als actor te noemen in de introductie van de vraag worden twee actoren uit de tekst (Puigdemont en Rajoy) ineens niet meer goed. Zo wordt hier getoetst of leerlingen weten wat openbaar bestuur inhoudt, niet of ze actoren kunnen herkennen.

Vraag 17

Geen opmerkingen

Vraag 18

Leerlingen noemen wel het hele kernconcept, maar bij het tweede deel van dat concept (de politieke machtsuitoefening reguleren) koppelen ze dat niet meer aan de tekst.

Reactie: geformaliseerde regels past zowel bij institutionalisering en bij politieke institutie.

Dus ze moeten dat tweede deel ook noemen en aan de tekst koppelen, anders dan laten ze niet echt zien dat ze politieke institutie begrijpen.

Er is onvoldoende reden om dit voor te leggen aan CVTE.

Vraag 19

Geen opmerkingen

Vraag 20

Geen opmerkingen

Vraag 21

Uit de Syllabus VWO: "*Een staat impliceert interne en **externe soevereiniteit**: een bepaald centraal gezag over een bevolking binnen landsgrenzen **die door andere staten als soevereine macht erkend wordt** en tevens het gewelds- en belastingmonopolie bezit.*" Mag

je de erkenning van de soevereiniteit door andere staten goedkeuren op basis van de syllabus van het vwo? Dit is volgens de aanwezigen op vakinhoudelijke gronden goed (artikel 3.3) te verdedigen.

Raar dat hier het begrip bij A en de toepassing daarvan bij B wordt gevraagd, terwijl dit bij andere vragen niet in een A en B wordt opgedeeld.

Vraag 22

Geen opmerkingen

Vraag 23

Geen opmerkingen

Vraag 24

24 B

Het verplicht moeten noemen van 'waarden' is een beperking van hoe leerlingen kunnen uitleggen dat een subcultuur kan zorgen voor sociale cohesie. Leerlingen refereren naar gedeelde ervaringen, opvattingen, kapsels, lifestyle etc. Uitdrukkingsvormen zou ook goed moeten zijn. Dus in plaats van verplicht gedeelde waarden noemen, zou ook een van de elementen van cultuur kunnen. Of andere stukken tekst die niet zozeer over de cultuur gaan. Het mag bijvoorbeeld ook gaan over bindingen binnen de subcultuur. Er wordt in de vraag immers niet concreet naar het kernconcept cultuur gevraagd. Of bedoelt het CvTE het rijtje factoren die als strategie kunnen worden ingezet om bindingen van de burgers te vergroten, en komen ze daarom met gedeelde waarden (punt 3 in dat rijtje in eindterm 14.3)?

- Verzoek aan het CvTE

Verzoek om de noodzakelijkheid van het noemen van waarden uit het antwoordmodel te halen, zodat de nadruk meer op sociale cohesie komt te liggen.

Vraag 25

Geen opmerkingen

Vraag 26

Geen opmerkingen

Vraag 27

Geen opmerkingen